

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ШЕРЕМЕТ Ольга Віталіївна

УДК: 378: 378.09:371.13:81'246.3(043.5)

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
ДО ОРФОЕПІЧНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ
ТРИЛІНГВАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Херсон – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Республіканському вищому навчальному закладі „Кримський інженерно-педагогічний університет”

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Девлетов Ремзі Рефікович,
відділення слов'янських мов та літератур,
Ардаханський державний університет,
Республіка Туреччина.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Андрієвський Борис Макійович,
завідувач кафедри педагогіки початкової освіти,
Херсонський державний університет;

кандидат педагогічних наук, старший викладач
Матвєєва Катерина Сергіївна,
старший викладач кафедри іноземних мов,
Миколаївський національний аграрний університет.

Захист відбудеться «31» жовтня 2015 р. о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 67.051.02 у Херсонському державному університеті за адресою: 73000, Херсон, вул. 40 років Жовтня 27.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Херсонського державного університету за адресою: 73000, Херсон, вул. 40 років Жовтня 27.

Автореферат розісланий «30» вересня 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.В. Денисенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. У світлі модернізації системи професійного навчання особливої актуальності набуває полілінгвальна освіта, яка від традиційної відрізняється тим, що мова викладання сама по собі є не тільки метою вивчення іншомовних фактів, але і його інструментом. Багатомовне навчання потребує появи та впровадження методик, завдяки яким відбувається отримання академічної освіти декількома мовами. При цьому якість освіти підвищується, що забезпечує формування і розвиток конкурентоспроможної особистості випускника ВНЗ.

Законодавчо-нормативна база регламентує створення педагогічних умов для професійної самореалізації учителів, підвищення їх соціального статусу як актуального завдання мовної освіти, а також підкреслює важливість опанування громадянами України державною, рідною (національною) та іноземною мовами (Національна доктрина розвитку освіти у ХХ столітті), Закон України «Про освіту», Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття).

Соціальним замовленням суспільства залишається підготовка майбутніх учителів, здатних до формування вторинної мовної та мовленнєвої особистості учнів. Актуальною у цьому аспекті є розробка методики формування та розвитку орфоепічних навичок в умовах синхронного навчання та вивчення англійської, російської та української мов. Однак, по-перше, сучасна вища школа не має у своєму арсеналі відповідних методичних ресурсів для реалізації багатомовного навчання, а по-друге, більшість учителів початкових класів є професійно не підготовленими до здійснення діяльності в умовах синхронного контактування мов.

Проблема професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів розглядається в дослідженнях Б.Андрієвського, Є.Барбіної, О.Бігич, Р.Девлетова, В.Денисенко, О.Заболотської, Л.Кадченко, Л.Коваль, К.Крутій, В.Крижко, В.Кременя, Є.Лодатко, Р.Лопатич, Л.Мацько, Л.Петухової, О.Семенов, С.Скворцової та інших. Необхідність формування і розвитку вимовних навичок на початковому етапі навчання обґрунтували В.Бадер, І.Бім, І.Гладіліна, О.Дем'яненко, О.Карпюк, Г.Рогова, С.Роман, С.Осгуд, П.Стременс, Н.Тоцька, О.Хорошковська, Д.Чубукова.

Однак питання формування готовності студентів до викладання другої мови як у початковій, так і у вищій школі на бі- та трилінгвальній основі не отримало належного висвітлення. Це вимагає перегляду стратегії професійної підготовки студентів спеціальності «Початкова освіта»; виникає також необхідність у створенні нового навчально-методичного забезпечення дисциплін лінгводидактичного циклу.

Теоретичний аналіз стану досліджуваної проблеми виявив низку **суперечностей** між:

- потребами суспільства у висококваліфікованих учителях початкової школи, здатних здійснювати професійну діяльність в бі- та трилінгвальному

режимі і можливостями сучасної системи мовної освіти забезпечити якісну підготовку таких фахівців;

- актуальністю питань формування готовності майбутніх учителів початкової школи до орфоепічної роботи в бі – та трилінгвальному навчальному середовищі та недостатнім рівнем науково-методичного забезпечення процесу професійної підготовки;

- зростанням вимог до рівнів компетентності вчителів початкових класів і фактичним рівнем готовності студентів до реалізації орфоепічної роботи в умовах тримовного (англо-російсько-українського) навчального середовища.

Актуальність проблеми, її практична значущість для сучасної системи освіти й недостатня дослідженість її теоретичного і методичного аспектів зумовили вибір теми дисертації: **«Підготовка майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження проводилося в межах теми науково-дослідної роботи кафедри теорії та практики початкової освіти Республіканського вищого навчального закладу «Кримський інженерно-педагогічний університет» (РК № 0111U009853). Тема дисертації затверджена вченою радою Республіканського вищого навчального закладу «Кримський інженерно-педагогічний університет» (протокол № 8 від 03.03.2014 р.) та узгоджена в Міжвідомчій Раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 8 від 25.11.2014 р.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища.

Відповідно до мети було визначено **завдання** дослідження:

- 1) проаналізувати проблему підготовки студентів спеціальності «Початкова освіта» до реалізації орфоепічної роботи в умовах навчального бі- та трилінгвізму;

- 2) уточнити сутність понять «орфоепічна робота в умовах трилінгвального навчального середовища», «культурно-мовленнєвий шок», «готовність майбутнього вчителя до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища», визначити її компоненти;

- 3) виявити критерії, показники, рівні сформованості готовності студентів спеціальності «Початкова освіта» до формування акустичної та артикуляційної компетенції учнів в умовах навчального (англо-російсько-українського) трилінгвізму;

- 4) розробити гіпотетичну модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах навчального трилінгвального середовища та експериментально перевірити її ефективність.

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні про те, що процес підготовки майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи буде ефективним за таких організаційно-педагогічних умов: підвищення мотивації студентів до оволодіння системою орфоепічної роботи як показника професійної компетентності, засобу попередження культурно-мовленнєвого шоку та інтерференції; упровадження навчально-методичного комплексу та інтеграція роботи викладачів дисциплін лінгводидактичного циклу (далі – ДЛЦ); залучення студентів до рефлексивно-оцінювальної діяльності власних навчальних досягнень і навчальних досягнень учнів.

Для досягнення мети і вирішення поставлених завдань, перевірки висунутої гіпотези були використані такі **методи дослідження**:

- *теоретичні*: аналіз нормативно-правових документів, робочих навчальних планів і програм (1.1, 2.1, 2.2 – тут і далі – підрозділи дисертації), вивчення і узагальнення психолого-педагогічної, лінгвістичної та навчально-методичної літератури з проблеми дослідження (1.1–1.3, 2.1, 2.2, 3.1); порівняння (1.1, 1.2), зіставний аналіз орфоепічних явищ в англійській, російській, українській мовах (1.2, 1.3); описово-аналітичний метод (2.2, 3.2, 3.3), моделювання (1.3, 2.1, 3.2);

- *емпіричні*: педагогічне спостереження (3.1), анкетування (3.1, 3.3); опитування студентів та викладачів (3.1, 3.3), тестування (3.1, 3.3), аналіз продуктів освітньої діяльності студентів (1.3, 3.1 – 3.3), лінгводидактичне портфоліо (1.3, 2.2, 3.1 – 3.3), педагогічний експеримент (3.1 – 3.3);

- *методи математичної статистики*: статистична обробка результатів, графічне зображення даних (3.1, 3.3).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що: *вперше* на основі аналізу теоретичних положень наукових підходів розроблено й теоретично обґрунтовано модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах англо-російсько-українського навчального середовища; *конкретизовано та уточнено* сутність понять «готовність майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища», «модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища», «культурно-мовленнєвий шок»; *подальшого розвитку набули* принципи, прийоми, засоби, методи і форми формування готовності студентів спеціальності «Початкова освіта» до реалізації орфоепічної роботи в умовах тримовного навчального середовища.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробці та впровадженні в процес професійної підготовки спецкурсу «Методика орфоэпической работы в начальных классах в условиях учебного трилингвизма», створенні навчально-методичного посібника «Система работы по формированию

произносительных навыков английской речи в условиях русско-украинского билингвизма» (видано російською мовою), в якому представлено систему бі- та трилінгвальних візуальних зіставних таблиць, вправ та методику їх застосування. Матеріали дослідження можуть бути використані викладачами дисциплін мовного та лінгводидактичного циклів у професійній та післядипломній педагогічній освіті.

Особистий внесок автора у публікаціях, виконаних у співавторстві, полягає у розробці двомовного матеріалу для фізкультхвилинок та опису закономірностей їх використання у білінгвальному (російсько-українському) режимі [7]; розробці комплексу вправ на попередження та подолання орфографічних помилок, викликаних інтерференційними явищами в умовах синхронного вивчення російської та української мов у початковій кримській школі [8]; відборі прикладів оформлення курсових робіт, підготовці рекомендацій з підготовки та проведення педагогічного експерименту для студентів спеціальності «Початкова освіта» [24]; здійсненні зіставної характеристики орфоепічних систем англійської, російської та української мов у навчальних цілях, складанні візуальних зіставних таблиць, розробці інноваційного дидактичного матеріалу з підготовки майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах навчальної тримовності [23].

Достовірність результатів дослідження забезпечено дотриманням вимог методології педагогічної науки, логікою вихідних теоретичних положень, опорою на фундаментальні наукові педагогічні, психологічні, лінгвістичні, методичні праці у галузі бі- та трилінгвізму; тривалістю дослідно-експериментальної роботи; застосуванням широкого спектру методів дослідження, що відповідають меті, об'єкту, предмету, завданням дисертації; експериментальним підтвердженням ефективності та раціональності запропонованої моделі та організаційно-педагогічних умов її реалізації.

Результати дослідження впроваджено у навчальний процес Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка (довідка № 1371-33 / 03 від 08.10.2014 р.), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка № 590 від 14.10.2014 р.), Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського (довідка № 251/1318 від 22.10.2014 р.), Кіровоградського державного педагогічного університету імені В.Винниченка (довідка № 233-н від 25.06.2015 р.).

Апробація і впровадження результатів дослідження. Теоретичні та практичні положення дисертації публічно представлено на наукових та науково-практичних конференціях, семінарах, симпозіумах різного рівня:

- *міжнародних наукових конференціях і симпозіумах*: I Міжнародна школа-симпозіум «Филология без границ» (24-26 вересня 2010 р., Алушта, Крим, Україна); «Январские педагогические чтения. Стратегия развития педагогической науки и образования в XXI веке: проблемы, перспективы» (27 січня 2011 р., Сімферополь, Крим, Україна); «Диалог культур у полиэтничном мире» (26-27 квітня 2011 р., Сімферополь, Крим, Україна); «Межкультурные коммуникации:

компетентностно орієнтоване мовне навчання» (24-27 травня 2011 р., Алушта, Крим, Україна); «Теоретична та дидактична філологія: здобутки, проблеми, перспективи розвитку» (17–18 травня 2012 р., Переяслав-Хмельницький, Україна); «Крымская школа»: перспективы и модели многоязычного образования» (9-10 жовтня 2012, Сімферополь, Крим, Україна); «Проблемы модернизации образовательного процесса в школе и вузе. Традиции и инновации в педагогике начальной школы» (27 вересня, 2013 р., Сімферополь, Україна); «Языковое образование студентов-нефилологов: теория и практика (2-5 жовтня 2013 р., м.Тирасполь, Молдова); «Викладач і студент: умови особистісно-професійного зростання» (24–25 квітня 2014 р., Черкаси, Україна); «Современный образовательный процесс: опыт, проблемы и перспективы» (27 березня 2014 р., Уфа, Республіка Башкортостан); «Билингвальное (полилингвальное) образование и межкультурная коммуникация в XXI веке» (20 лютого 2014 р., Чебоксари, Росія); «Актуальные проблемы современного образования: опыт и инновации» (27 листопада 2014 р., Тольятті, Росія); Міжнародний вебінар «Современные педагогические концепции: возможности внедрения и реализации» (5-6 березня 2015 р., Ардахан, Республіка Туреччина).

- *всеукраїнських наукових конференціях і семінарах*: «Проблеми вивчення та викладання російської мови та літератури в навчальних закладах Західноукраїнського регіону» (2-3 грудня 2010 р., Луцьк, Україна); «Традиции и инновации в педагогике начальной школы» (22-23 вересня 2011 р., Сімферополь, Крим, Україна); «Традиции и инновации в педагогике начальной школы» (27 вересня 2012 р., Сімферополь, Крим, Україна); «Проблеми освітнього і наукового контентів професійної підготовки вчителів-філологів» (16-17 травня 2013 р., Глухів, Україна);

- *міжвузівських наукових конференціях та науково-практичних семінарах*: «Традиции и инновации в педагогике начальной школы» (14-15 жовтня 2010 р., Сімферополь, АР Крим, Україна); «Dialogue of Cultures in the Globalized World» (13 квітня 2012 р., Сімферополь, АР Крим, Україна); «Актуальные проблемы современного начального образования в условиях реализации ФГОС» (18 грудня 2014 р., Сімферополь, Республіка Крим); «Педагогический эксперимент: подходы и проблемы» (19 березня 2015 р., Сімферополь, Республіка Крим); «Традиции и инновации в педагогике начальной школы» (26 березня 2015 р., Сімферополь, Республіка Крим).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 24 наукові праці (4 – у співавторстві). Серед них – 9 статей у фахових виданнях України; 1 – у зарубіжному фаховому виданні; 12 – у інших наукових виданнях; 2 навчально-методичних посібника, підготовлених у співавторстві.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі списку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації – 233 сторінки, основний текст – 206 сторінок, список використаних джерел (248 найменування, з них 19 іноземною

мовою) – 26 сторінок. Робота містить 12 додатків на 93 сторінках, 15 рисунків, 27 таблиць.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

В **вступі** обґрунтовано актуальність досліджуваної проблеми і ступінь наукової розробки обраної теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення; обґрунтовано вірогідність наукових положень, подано структуру дисертаційної роботи.

Перший розділ **«Науково-теоретичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища»** містить характеристику понятійного апарату дослідження, висвітлює сучасні питання дидактичної, лінгводидактичної, методичної підготовки студентів спеціальності «Початкова освіта».

Вивчення наукових праць сучасних учених Б.Андрієвського, Р.Девлетова, О.Георгіаді, Н.Д'яченко, О.Заболотської, Р.Зирянової, О.Ларіної, Р.Лопатич, Л.Петухової, О.Пометун, О.Семенов дозволяє констатувати, що саме у цих роботах подається найбільш повна характеристика змісту професійної освіти майбутніх учителів початкових класів. Із науково-методичних досліджень Р.Аванесова, О.Дем'яненко, Ю.Пасова, С.Роман визначено, що головними напрямками підготовки студентів до орфоепічної роботи в умовах англо-російсько-українського навчального середовища є: оволодіння системою формування акустичної, артикуляційної компетенцій учнів; опанування прийомами попередження та подолання культурно-мовленнєвого шоку; набуття вміння використовувати функціональну копінг-стратегію для формування асертивної особистості учня.

У процесі дослідницької діяльності нами уточнено поняття «орфоепічна робота (далі – ОР) в умовах трилінгвального (англо-російсько-українського) навчального середовища» – це система методів, прийомів, принципів, засобів, форм із зіставного і порівняльного вивчення і засвоєння вимовних норм синхронно контактуючих мов у бі- і трилінгвальному режимі.

Проаналізовані лінгводидактичні джерела (Р.Девлетов, В.Плахотник, Л.Салехова, Н.Пашковська та інші) дозволили зробити висновок: синхронне засвоєння вимовних норм різносистемних мов на початковому етапі навчання супроводжується культурно-мовленнєвим шоком (далі – КМШ) – негативним психічним станом, що виникає унаслідок зіткнення різних лінгвістичних явищ та фактів у мовній та культурологічній свідомості учня та формує негативну мотивацію навчання. У ході підготовки студентів до ОР і з метою оволодіння прийомами попередження КМШ слід використовувати порівняння, зіставлення, навчальний переклад, застосовувати наступні методи навчання: загальнодидактичні (наочні, практичні, індуктивні, дедуктивні, ігрові, метод моделювання) і специфічні (метод мовної підтримки, метод іммерсії, метод трилінгвальної візуалізації, мікровикладання); індивідуальну, парну, групову форми навчання. У розділі описано також структуру лінгводидактичного

портфолію, що виступає в якості методу формування готовності до реалізації ОР в умовах англо-російсько-українського трилінгвізму. Було встановлено, що теоретична підготовка студента до ОР в умовах трилінгвального навчального середовища (далі – ТНС) визначається ступенем його володіння лінгвістичними та психолінгвістичними знаннями понятійного апарату, лінгводидактичних підходів (артикуляторного, акустичного, комунікативного, аналітико-імітативного, диференційованого, фоносемантичного, автодидактичного, апроксимованого), стадій, етапів формування (Ю.Пассов), особливостей акустичної та артикуляційної баз мов, які співвивчаються (О.Корчажкіна, Р.Тихонова). Принцип мажорності і принцип трилінгвальної візуалізації розглянули як категорії, опора на які сприятиме професійному здійсненню студентами педагогічної діяльності в багатомовному середовищі.

У цьому контексті підготовку майбутнього вчителя початкових класів до ОР в умовах навчального трилінгвізму було визначено як мотивоване оволодіння студентом теоретико-методологічними знаннями та практичними вміннями, навичками формування акустичної та артикуляційної компетенцій учнів в умовах синхронного контактування англійської, російської, української мов в освітніх цілях, а також здатність їх ефективно використовувати у професійній діяльності.

Другий розділ **«Лінгводидактичне забезпечення підготовки майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища»** присвячено теоретичному обґрунтуванню й опису розробленої моделі. На підставі проаналізованого наукового досвіду В.Штоффа, О.Георгіаді, Є.Лодатка та інших було уточнено поняття «*модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до ОР в умовах ТНС*», яку розуміємо як взаємозв'язок базових структурних елементів навчання, кінцевим освітнім результатом взаємодії яких є готовність до успішної професійної діяльності в умовах синхронного контактування англійської, російської та української мов (рис.1).

Описана модель містить чотири основних блоки: цільовий, теоретико-методологічний, змістовий блок та блок оцінки освітнього результату. *Цільовий блок* відображає мету та завдання професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до ОР в умовах навчальної тримовності. У *теоретико-методологічному блоці* розкрито головні засади дослідження, які включають системний, комунікативно-діяльнісний, компетентнісний, трилінгвальний підходи, визначено та описано сутність *загальнопедагогічних та специфічних принципів трилінгвального навчання* (принципи міждисциплінарності, опори на рідну мову, врахування мови-посередника; мовних універсалій; комунікативної спрямованості; тріади, бі- та трилінгвальної візуалізації; мажорності; апроксимації).

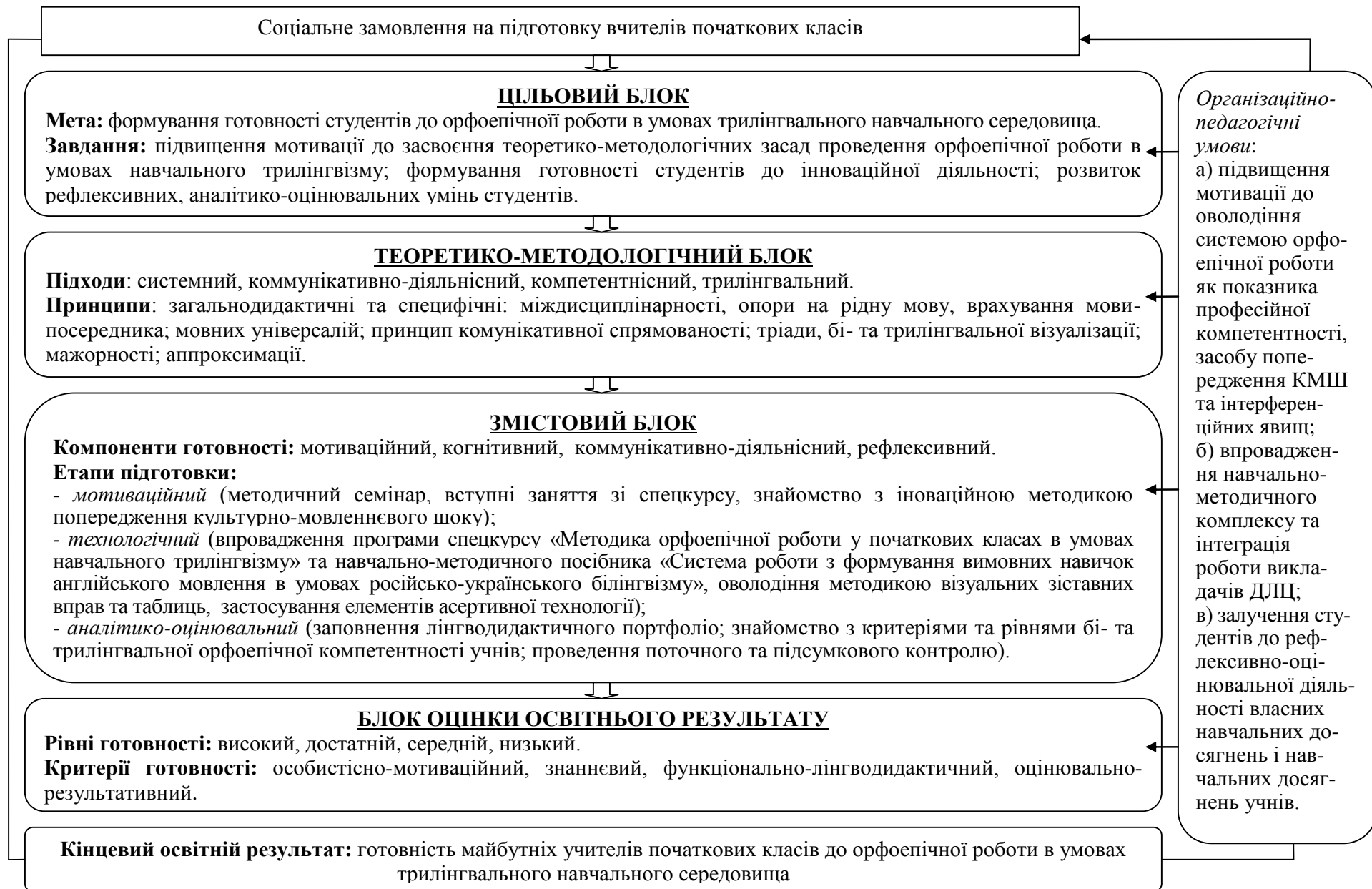

Рис. 1. Модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища

Змістовий блок включає дві складові: компоненти готовності та етапи підготовки студентів спеціальності «Початкова освіта» до ОР в умовах навчального трилінгвізму.

Блок оцінки освітнього результату пов'язаний із обґрунтуванням показників, рівнів і критеріїв сформованості компонентів готовності.

У структурі готовності майбутнього вчителя початкових класів до формування бі- та трилінгвальної акустичної та артикуляційної компетенцій молодших школярів виділено такі компоненти: *мотиваційний* (включає зовнішні і внутрішні мотиви; рівень саморозвитку та професійно-педагогічної діяльності, професійно-педагогічну мотивацію); *когнітивний* (оволодіння студентами знаннями: загальнопедагогічними (мета, завдання, принципи, підходи багатомовної освіти та навчання; форми, засоби організації навчальної діяльності та ін.), психолінгвістичними (прийоми попередження культурно-мовленнєвого шоку, використання функціональної копінг-стратегії, створення асертивного навчального середовища), лінгводидактичними (система зіставних візуальних вправ; етапи та стадії формування вимовних навичок; методичні прийоми порівняння, зіставлення, навчального перекладу) та спеціальними (сутність специфічних принципів навчання: мажорності, трилінгвальної візуалізації, апроксимації та ін.; методика роботи із бі-та трилінгвальними зіставними таблицями); *комунікативно-діяльнісний* (до його структури входять лінгводидактична й функціональна складові – уміння і навички реалізації ОР в умовах навчального трилінгвізму) та *рефлексивний* (уміння студента засобами діагностичного інструментарію визначати рівень своєї рефлексивності, навчальних досягнень, та на підставі цього підбирати навчально-методичні засоби їх підвищення; сформованість компоненту визначається заповненістю лінгводидактичного портфоліо).

Відповідно до компонентного складу готовності виявлено наступні *критерії*: особистісно-мотиваційний, знаннєвий, функціонально-лінгводидактичний, аналітико-оцінювальний. Їх було використано для визначення рівнів сформованості готовності студентів до ОР в умовах ТНС (*високий, достатній, середній, низький*).

Показниками високого рівня готовності є максимальний рівень мотивації до досягнення успіху в професійно-педагогічній діяльності; глибокі загальнопедагогічні, психологічні, лінгводидактичні і спеціальні знання; активність комунікативно-діялісного компоненту та педагогічної рефлексивності. Заповненість лінгводидактичного портфоліо учасників експерименту становить не менше 80 %.

На достатній рівень сформованості готовності вказує функціональний інтерес в оволодінні спеціальними знаннями, достатній рівень професійно-педагогічної мотивації, рівень прагнення до саморозвитку – вище середнього; володіння загальнопедагогічними, психологічними, лінгводидактичними та

спеціальними знаннями реалізації ОР в умовах навчального трилінгвізму на достатньому рівні; належною мірою сформований комунікативно-діяльнісний компонент (або високий і достатній рівень однієї зі складової); достатній рівень рефлексивності, заповненість лінгводидактичного портфоліо – від 60 % до 79 %.

На середній рівень сформованості готовності вказує оптимальна мотивація на досягнення успіху; прогресуюча допитливість в оволодінні спеціальними знаннями (середній рівень професійно-педагогічної мотивації), наявність неглибоких загальнопедагогічних, лінгводидактичних знань і неволодіння спеціальними знаннями. Студенти, що знаходяться на цьому рівні, мають середній показник лінгводидактичної та функціональної складової комунікативно-діялісного компонента, середній рівень педагогічної рефлексивності та лінгводидактичне портфоліо заповнене на 30 % – 59 %.

Низький рівень готовності характеризується несформованістю професійно-педагогічної мотивації, ситуативною цікавістю, слабкістю мотивації досягнення успіху; неміцними загальнопедагогічними, психологічними, лінгводидактичними і спеціальними знаннями. Рівень сформованості лінгводидактичної та функціональної складової комунікативно-діялісного компонента – «нижче середнього»; рівень рефлексивності – початковий, заповненість лінгводидактичного портфоліо – менше 29 %.

У контексті експериментального дослідження було визначено *організаційно-педагогічні умови*, обґрунтування та ефективність дотримання яких представлено у третьому розділі дослідження: а) підвищення мотивації до оволодіння системою ОР як показника професійної компетентності, засобу попередження КМШ та інтерференції; б) впровадження навчально-методичного комплексу та інтеграція роботи викладачів дисциплін лінгводидактичного циклу; в) залучення студентів до рефлексивно-оцінювальної діяльності власних навчальних досягнень і навчальних досягнень учнів.

Третій розділ **«Реалізація моделі підготовки майбутніх учителів до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища»** присвячено опису ходу експерименту, у якому брали участь 231 студент та 27 викладачів РВНЗ «Кримський інженерно-педагогічний університет», Тернопільського національного педагогічного університету імені В.Гнатюка і Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії. Основною базою експерименту обрано РВНЗ «Кримський інженерно-педагогічний університет».

З метою визначення стану сформованості готовності студентів спеціальності «Початкова освіта» до реалізації ОР в умовах ТНС на *констатувальному* етапі було проведено первинну діагностику. Результати бесіди, опитування, анкетування, тестових завдань, контрольних зрізів, заповнення карт самооцінки засвідчили, що за уточненими критеріями учасники ЕГ і КГ знаходяться переважно на середньому та низькому рівнях готовності. Це підтвердило необхідність внесення певних змін у навчальний процес та реалізацію відповідних організаційно-педагогічних умов.

Формувальний етап було розподілено на пропедевтичну та основну частини. Пропедевтична частина включала аналіз та збагачення навчально-методичних комплексів дисциплін мовного та лінгводидактичного циклів, які вивчаються на спеціальності «Початкова освіта», розробку програми та впровадження авторського спецкурсу. Основна частина методичного експерименту охоплювала технологічний та аналітико-оцінювальний етапи запропонованої моделі. Протягом дослідно-експериментального навчання відбувалося комплексне та поетапне формування компонентів готовності студентів до ОР в умовах ТНС.

Реалізація *першої організаційно-педагогічної умови на мотиваційному* етапі впровадження моделі стосовно підвищення мотивації студентів до оволодіння системою ОР як показника професійної компетентності та засобу попередження КМШ й інтерференції передбачала проведення таких заходів: 1) організацію та проведення науково-методичного семінару та майстер-класу, метою яких було ознайомлення студентів та викладачів із системою ОР в умовах навчального англо-російсько-українського трилінгвізму; 2) стимуляція навчальної активності студентів на виконання варіативних видів навчально-методичної роботи, що спрямована на засвоєння методики формування вимовних навичок та попередження КМШ учнів; 3) заохочення студентів до лінгводидактичного пошуку шляхом участі у роботі студентського наукового товариства «Поліглот-Драгоман». Це сприяло підвищенню рівня професійно-педагогічного інтересу майбутніх учителів початкових класів, створенню позитивного мотиваційного середовища у процесі дослідної роботи.

Успішність формування усіх компонентів готовності майбутнього вчителя початкової школи до ОР в умовах навчального англо-російсько-українського трилінгвізму залежить від дотримання *другої організаційно-педагогічної умови* щодо створення і використання навчально-методичного комплексу та інтеграції роботи викладачів ДЛЦ. Ефективність реалізації цієї умови на *технологічному* етапі досягалася за рахунок: 1) упровадження у навчальний процес програми спецкурсу «Методика орфоепічної роботи у початкових класах в умовах навчального трилінгвізму»; 2) розробки та використання навчально-методичного посібника «Система роботи з формування вимовних навичок англійського мовлення в умовах російсько-українського білінгвізму»; 3) формування у студентів практичних умінь працювати із візуальними зіставними таблицями, під якими розуміємо порівняльні відомості про акустичні та артикуляційні ознаки звуків «дальньої» та «ближньої» груп, наочно представлені у графах; володіти алгоритмом роботи із візуальними зіставними бі- та трилінгвальними вправами; 4) використання комплексу прийомів (зіставлення, порівняння у навчальних цілях, перекладу), методів навчання: загальнодидактичних (наочні, практичні, індуктивні, дедуктивні, ігрові, метод моделювання) та специфічних (мовної підтримки, іммерсії, трилінгвальної візуалізації, мікрОВикладання); застосування індивідуальної, парної, групової форм навчання.

Третя організаційно-педагогічна умова – залучення студентів до рефлексивно-оцінювальної діяльності власних навчальних досягнень і навчальних досягнень учнів реалізовувалася на *рефлексивно-оцінювальному етапі* впровадження розробленої моделі, який передбачав транспозицію знань студентів з ОР в умовах англо-російсько-українського трилінгвізму у площину практичної діяльності. На цьому етапі важливим був розвиток аналітичних та прогностичних навичок студентів, вміння констатувати власну ступінь готовності, визначати шляхи її підвищення та подальшого вдосконалення. З цією метою було застосовано критеріально-оцінювальний інструментарій та подано структуру лінгводидактичного портфоліо, яке складалося з обов'язкової, необов'язкової та зовнішньої частин.

На контрольному етапі для виявлення кількісних і якісних змін у показниках рівнів готовності майбутніх учителів початкових класів до ОР в умовах трилінгвального навчального середовища були використані методики, які застосовувалися на констатувальному етапі за уточненими критеріями та показниками.

Таблиця 1

Динаміка рівнів готовності майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища

Рівні	ЕГ				КГ			
	До / після експерименту				До / після експерименту			
	Кількість	%	Кількість	%	Кількість	%	Кількість	%
Високий	20	14,8	42	31,1	17	17,7	21	21,9
Достатній	29	21,4	41	30,4	21	21,9	24	25
Середній	45	33,3	44	32,5	30	31,2	29	30,2
Низький	41	30,5	8	6,0	28	29,2	22	22,9

Узагальнюючи результати, визначили середнє значення показників готовності студентів за формулою $P = (a_1 + b_2 + c_3 + d_4) : n$, де P – рівень, який визначається; a_1 , b_2 , c_3 , d_4 – числові показники сформованості кожного з компонентів (у кількісному / відсотковому співвідношенні) та зробили наступні підсумки: кількість студентів ЕГ на високому рівні збільшилася на 16,3 %, у той час, коли в КГ різниця склала лише 4,2 %. Істотно зменшились показники низького рівня в ЕГ (на 24,5 %), незначною виявилася зміна показників цього рівня у КГ (6,3 %). Стосовно середнього рівня, то в обох групах він зріс на 1,0 %. Кількість студентів із достатнім рівнем готовності в ЕГ зросло на 9,0 %, на відміну від КГ, де збільшення відбулося на 3,1 %.

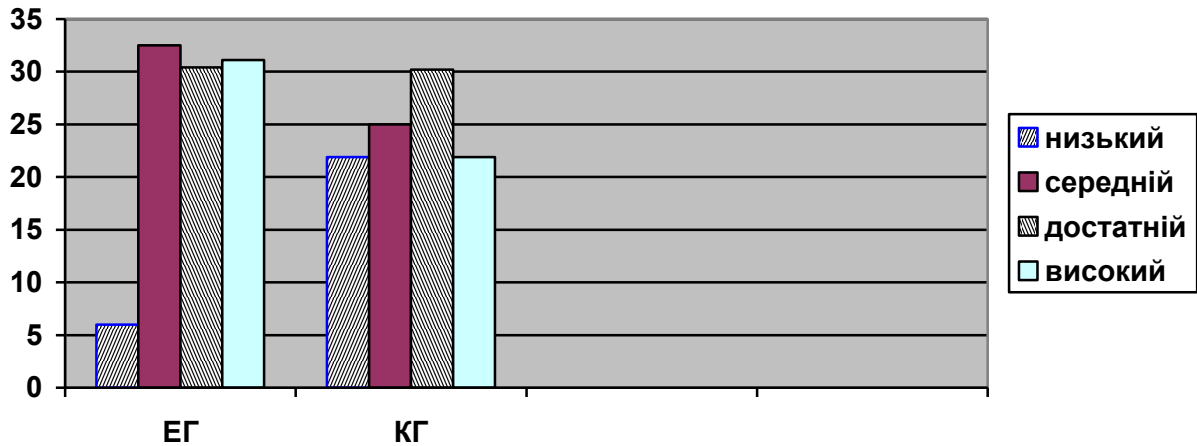

Рис. 2. Порівняльна характеристика рівнів готовності студентів спеціальності «Початкова освіта» до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища

Таким чином, у ході аналізу отриманих даних підтверджено раціональність розробленої й упровадженої моделі та методики її реалізації у підготовці майбутніх учителів початкових класів до ОР в умовах ТНС. Доведено ефективність організаційно-педагогічних умов, які сприяють підвищенню рівня сформованості готовності студентів.

ВИСНОВКИ

Отримані у ході теоретико-експериментальної роботи результати підтвердили коректність головних положень гіпотези. Досягнена мета і завдання дослідження дали можливість зробити наступні висновки:

1. У результаті наукового пошуку доведено, що актуальним завданням вищої школи є збагачення та оновлення процесу підготовки майбутніх учителів початкових класів до здійснення професійної діяльності у багатомовному режимі. Кінцевим освітнім результатом такої підготовки є готовність, яка формується у процесі взаємопов'язаного і системного вивчення педагогічних, загальнопрофесійних, психологічних, лінгводидактичних і спеціальних дисциплін.

2. Уточнено сутність ключових понять: а) орфоепічна робота в умовах трилінгвального навчального середовища – це система методів, прийомів, принципів, засобів, форм із зіставного і порівняльного вивчення і засвоєння вимовних норм синхронно контактуючих мов у бі- і трилінгвальному режимі; б) культурно-мовленнєвий шок – негативний психічний стан, що виникає унаслідок зіткнення різних лінгвістичних явищ та фактів у мовній та культурологічній свідомості учня та формує негативну мотивацію навчання; в) готовність майбутнього вчителя початкових класів до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища – це складне особистісне утворення, у структурі якого виділяється мотиваційний, когнітивний, комунікативно-діяльнісний, рефлексивний

компоненти. До складу готовності входять професійні потреби в оволодінні інноваційної методикою формування вимовних навичок англійського мовлення в умовах навчального трилінгвізму та уміння застосовувати цю систему на практиці, аналізувати і оцінювати свої досягнення в навчальній діяльності та прогнозувати її результати.

3. Спираючись на сучасні наукові підходи стосовно критеріїв професійної готовності у дисертації розроблена їх оптимальна сукупність: особистісно-мотиваційний, знаннєвий, функціонально-лінгводидактичний, аналітико-оцінювальний. Визначені критерії, їх змістові характеристики та показники покладено в основу виділених рівнів сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища.

4. Експериментальне дослідження дозволило запропонувати й перевірити модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах навчального трилінгвізму, кінцевим освітнім результатом реалізації якої стала готовність студентів до формування бі- та трилінгвальної орфоепічної компетентності учнів. Упровадження моделі у навчальний процес показало позитивну динаміку рівнів готовності студентів.

Подальшого розвитку отримали прийоми (візуальні бі-та трилінгвальні зіставні вправи), засоби (створено навчально-методичний посібник, проведено спецкурс), методи (загальнодидактичні та специфічні), форми та принципи підготовки студентів спеціальності «Початкова освіта» до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища.

Дисертація не вичерпує всіх аспектів зазначеної проблеми. Подальшого розгляду потребує питання ефективності запропонованої моделі у контексті безперервної освіти та підготовки студентів до вивчення та викладання інших розділів декількох мов з огляду на їх навчальне контактування. Актуальним залишається питання створення та впровадження лінгводидактичного та навчально-методичного забезпечення.

Основний зміст дисертації відображено в таких публікаціях автора:

Статті в наукових фахових виданнях України

1. Шеремет О.В. Лингводидактические условия билингвального обучения иностранному языку в начальной школе / О.В.Шеремет // Учёные записки Таврического национального университета им. В.И.Вернадского: науч.журнал / редкол. : Богданович Г.Ю. (ред. раздела «Соц.коммуникации»); Казарин В. П. (ред. раздела «Филология») и др.; Сер. Филология. Социальные коммуникации. – Т. 23 (62), № 2. Ч.2. – Симферополь : ТНУ им. В.Вернадского, 2010. – С. 370-373.

2. Шеремет О.В. Формирование произносительных навыков английской речи учащихся начальных классов в условиях украинско-русского билингвизма / О.В.Шеремет // Ученые записки Таврического национального университета

им. В.И.Вернадского: науч. журнал / гл.ред. Багров Н.В.; Сер. Филология. Социальные коммуникации. – Т. 23 (62), № 3. – Симферополь : ТНУ им. В. Вернадского, 2010. – С.168-173.

3. Шеремет О.В. Сопоставительные упражнения по формированию произносительных навыков английской речи учащихся начальных классов в условиях билингвального изучения / О.В.Шеремет // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И.Вернадского : науч. журнал / редкол.: Богданович Г.Ю. (ред. раздела «Соц.коммуникации»); Казарин В.П. (ред. раздела «Филология») и др.; Сер.Филология. Социальные коммуникации. – Т.24 (63). – № 2. Ч.2. Симферополь : ТНУ им. В.Вернадского, 2011. – С.236-240.

4. Шеремет О.В. Лингводидактическое обеспечение уроков английского языка в условиях модернизации школьного языкового образования в билингвальной среде / О.В.Шеремет // Теоретична та дидактична філологія: здобутки, проблеми, перспектив розвитку: зб. наук. праць [Редкол. Корпанюк М.П. та ін.]. – Вип.13. – Переяслав-Хмельницький: ФОП Лукашевич, 2012. – С. 93-96.

5. Шеремет О.В. Попередження та подолання культурно-мовленнєвого шоку молодших школярів в умовах формування функціональної українсько-англійської двомовності / О.В.Шеремет // Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. Сер.16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики : зб.наук.праць / Ред.кол.: Н.В. Гузій (відп.ред.). – Вип.20 (30). – 2013. С.210-214. – (Спец.вип.: Актуалітети філологічної освіти та науки).

6. Шеремет О.В. Функціональна копінг-стратегія як умова подолання та попередження культурно-мовленнєвого шоку учнів при формуванні навчального трілінгвізму / О.В.Шеремет // Вісник Черкаського університету: наук.журнал. [Редкол. Кузьминський А.І. та ін.]. – Вип. 15 (308). – Черкаси: ЧНУ ім.Б.Хмельницького, 2014. – С.128-135 (Сер.: Педагогічні науки).

7. Шеремет О.В. Пути реализации в начальной школе здоровьесберегающих технологий в билингвальном режиме / Р.Р.Девлетов, О.В.Шеремет // Проблемы современной педагогической освіти : наук.видання. Вип. 45. – Ч.4. [Редкол.: О.В. Глузман та ін.]. – Ялта: РВВ КГУ, 2014. – С. 98-104. (Сер.: Педагогіка і психологія).

8. Шеремет О.В. Формирование русской орфографической компетентности в условиях билингвального обучения младших школьников / Р.Р.Девлетов, О.В.Шеремет, Е.А.Харченко // Проблемы современной педагогической освіти: наук.видання. Вип. 45. – Ч.4. [Редкол.: О.В. Глузман та ін.]. – Ялта: РВВ КГУ, 2014. – С. 104 – 109. (Сер.: Педагогіка і психологія).

9. Шеремет О.В. Онтолингвистические основы подготовки будущих учителей к орфоэпической работе в условиях искусственного трилингвизма / О.В.Шеремет // Проблемы современной педагогической освіти : наук.видання. Вип. 45.– Ч.4. [Редкол.: О.В.Глузман та ін.].–Ялта: РВВ КГУ, 2014.–С.317-324. (Сер.:Педагогіка і психологія).

Публікації у зарубіжних фахових виданнях

10. Шеремет О.В. Возможности функциональной копинг-стратегии в предупреждении и преодолении культурно-речевого шока учащихся в условиях учебного трилингвизма / О.В.Шеремет // Билингвальное (полилингвальное) образование и межкультурная коммуникация в XXI веке: сб. науч.статей / [отв.ред. Захарова Г.П.]. – Чебоксары : Чуваш. гос. пед. ун-т, 2014.– С.131-135.

Тези і матеріали конференцій

11. Шеремет О.В. Формирование произносительных навыков английской речи учащихся начальных классов в условиях билингвального обучения / О.В.Шеремет // Традиции и инновации в педагогике начальной школы : науч.изд. Вып. 2 [Ред.кол. Тарасенко Г.С. и др.]. – Симферополь: АВЕНЮ-АПР, 2011.– 220-225 с.

12.Шеремет О.В. Предпосылки создания учебно-методического пособия по формированию произносительных навыков английской речи в условиях русско-украинского билингвизма / О.В.Шеремет // Январские педагогические чтения : науч.изд. Вып. 9 / [гл. ред. Л.У.Алимова]. – Симферополь: НИЦ КИПУ. – 2011. – С.138-141.

13. Шеремет О.В. Использование визуальных сопоставительных упражнений в процессе формирования орфоэпических навыков в условиях учебного контактирования русского, украинского, английского языков / О.В.Шеремет // Матеріали III Міжнар. наук.-метод. семінару «Проблеми вивчення і викладання російської мови та літератури в полікультурному просторі XXI століття (до 190-річчя від дня народження Ф.М. Достоевського)», Луцьк, 23-24 листопада 2011 р. / [Ред.кол.: І.А.Колтуцька та ін.]. – Луцьк: Інститут філології та журналістики Волинського нац.ун-ту ім. Л.Українки, 2012. – С. 237–243.

14. Шеремет О.В. Lingvomethodical Providing Forming of Pronounsiation Abilities on the Initial Stage of Study of English in the Conditions of Bilingual Environment / О.В.Шеремет // Materials of the Second International Student's Conference «Dialogue of Cultures in the Globalized World» : науч.издание, Simferopol, 13 April, 2012. / [ed.board : Ms. N.V.Kropotova etc.]. – Simferopol : СЕРУ, 2012. – P.19-20.

15. Шеремет О.В. Использование наглядности в процессе формирования орфоэпических навыков английской речи младших школьников в условиях билингвизма / О.В.Шеремет // Традиции и инновации в педагогике начальной школы : науч.изд. – Вып. 3 [Ред.кол. : Марушкевич А.А. и др.]. – Симферополь: ФЛП НОСКОВ А.В., 2012. – С. 169-173.

16. Шеремет О.В. Трилингвальные наглядные пособия как лингвометодическое условие формирования орфоэпических навыков учащихся начальных классов / О.В.Шеремет // Традиции и инновации в педагогике начальной школы : науч.изд.– Вып. 4. [Ред.кол. : Девлетов Р.Р. и др.]. – Симферополь: Оджакъ, 2013. – С.67-74.

17. Шеремет О.В. Пути реализации принципа поликультурности образования в процессе синхронного изучения английского, русского и украинского языков /

О.В.Шеремет // Хабаршысы. Қорқыт Ата атындағы Қызылорда мемлекеттік университетінің (Вестник Кызылординского национального педагогического ун-та имени Коркыт Ата) : республиканский науч.-метод. журнал / К.А. Бисенов (гл.ред.) и др. – Вып. 4 (36). – Кызылорда, 2012. С. 61-64.

18. Шеремет О.В. Орфоэпическая компетентность учащихся начальных классов в условиях формирования учебного русско-украинско-английского трехязычия / О.В.Шеремет // Материалы междунар.науч.-практ. конф. «Языковое образование студентов – нефилологов : теория и практика» / [Ред.кол.: Л.И. Васильева и др.]. – Тирасполь: Изд-во Приднестровского ун-та, 2013. – С.136-143.

19. Шеремет О.В. Новационные подходы к формированию орфоэпической компетентности учащихся начальных классов в условиях учебного русско-украинско-английского трехязычия / О.В.Шеремет // Материалы междунар. науч.-практ. конф. «Проблемы модернизации образовательного процесса в школе и вузе. Традиции и инновации в педагогике начальной школы». [Ред.кол.: Голобородько Е.П. и др.]. – Симферополь: Оджакъ, 2013. – С.140 – 142.

20. Шеремет О.В. О структуре готовности будущего учителя начальных классов к орфоэпической работе в условиях трилингвальной учебной среды / О.В.Шеремет // Материалы науч.-практ.конф. (заочной) с международным участием «Актуальные проблемы современного образования: опыт и инновации» / [отв. ред. А.Ю. Нагорнова]. – Ульяновск: SIMJET, 2014. – С.494–499.

21. Шеремет О.В. Этапизация модели профессиональной подготовки студентов к проведению орфоэпической работы в трилингвальной учебной среде / О.В.Шеремет // Вища школа: сучасні тенденції розвитку : Зб. тез доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. – Черкаси, 24 квітня 2015 р. – Черкаси-Слов'янськ: Вид-во Б.І.Маторіна, 2015. – С.178-180.

22. Шеремет О.В. Об образовательном результате спецкурса процессе подготовки студентов специальности «Начальное образование» к орфоэпической работе в условиях учебного трилингвизма / О.В. Шеремет // Традиции и инновации в педагогике начальной школы: науч.изд.–Симферополь:ДИАЙПИ, 2015.– С. 119-121.

Навчально-методичні видання

23. Шеремет О.В. Система работы по формированию произносительных навыков английской речи в условиях русско-украинского билингвизма [учеб.-метод.пособие] / Р.Р.Девлетов, О.В.Шеремет. – Симферополь: Оджакъ, 2012. – 132 с.

24. Шеремет О.В. Методические указания к написанию и оформлению курсовых работ по дисциплинам методического цикла для студентов специальности «Начальное образование» : [метод.рекомендации] / Р.Р.Девлетов, О.В.Шеремет. – Симферополь: Оджакъ, 2014. – 32 с.

АНОТАЦІЯ

Шеремет О.В. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – Херсонський державний університет, Херсон, 2015.

Дисертаційне дослідження присвячене проблемі підготовки студентів спеціальності „Початкова освіта” до реалізації системи орфоепічної роботи в умовах навчального англо-російсько-українського трилінгвізму.

У дисертації на основі узагальнення проаналізованих філософських, психологічних, педагогічних, лінгводидактичних джерел розглянуто та уточнено основні поняття, а саме: «орфоепічна робота в умовах трилінгвального навчального середовища», «культурно-мовленнєвий шок», «готовність майбутнього вчителя до орфоепічної роботи в умовах навчального трилінгвізму», визначено її компоненти. Крім того, у дисертації вперше обґрунтовано та експериментально перевірено модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах навчальної багатомовності. Вона містить чотири основних блоки: цільовий, теоретико-методологічний, змістовий та блок оцінки освітнього результату.

Виявлено, реалізовано й трансформовано у розроблену модель ефективні організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування бі-та трилінгвальної орфоепічної компетентності молодших школярів.

У процесі дослідно-експериментального навчання створено та впроваджено у процес професійної підготовки програму спецкурсу «Методика орфоепічної роботи в початкових класах в умовах навчального трилінгвізму», апробовано навчально-методичний посібник «Система роботи з формування вимовних навичок англійського мовлення в умовах російсько-українського білінгвізму», в якому представлено систему бі- та трилінгвальних візуальних зіставних таблиць і вправ та методику їх застосування.

У дослідженні експериментально доведено ефективність запропонованої методики реалізації моделі професійної підготовки. Кількісний, якісний і статистичний аналіз дозволив виявити позитивну динаміку у показниках компонентів готовності майбутніх учителів початкових класів до формування бі-та трилінгвальної орфоепічної компетентності молодших школярів.

Ключові слова: професійна підготовка, англо-російсько-український навчальний трилінгвізм, система орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища, культурно-мовленнєвий шок, акустична та артикуляційна компетенції, лінгводидактичне забезпечення орфоепічної роботи в умовах навчальної тримовності.

АННОТАЦИЯ

Шеремет О.В. Подготовка будущих учителей начальных классов к орфоэпической работе в условиях трилингвальной учебной среды. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Херсонский государственный университет, Херсон, 2015.

Диссертационное исследование посвящено проблеме подготовки студентов специальности «Начальное образование» к реализации системы орфоэпической работы в условиях учебного англо-русско-украинского трилингвизма. В диссертации на основе обобщения проанализированных философских, психологических, педагогических, лингводидактических источников рассмотрены и уточнены основные понятия, а именно: «орфоэпическая работа в условиях трилингвальной учебной среды», «культурно-речевой шок», «готовность будущего учителя к орфоэпической работе в условиях учебного трилингвизма», определены ее компоненты. Кроме того, в диссертации впервые обоснована и экспериментально проверена модель подготовки будущих учителей начальных классов к орфоэпической работе в условиях учебного многоязычия. Она содержит четыре основных блока: целевой, теоретико-методологический, содержательный и блок оценки образовательного результата.

Выявлены, реализованы и трансформированы в разработанную модель эффективные организационно-педагогические условия подготовки будущих учителей к формированию би- и трилингвальной орфоэпической компетентности младших школьников.

В процессе опытно-экспериментального обучения создана и внедрена в процесс профессиональной подготовки программа спецкурса «Методика орфоэпической работы в начальных классах в условиях учебного трилингвизма», апробировано учебно-методическое пособие «Система работы по формированию произносительных навыков английской речи в условиях русско-украинского билингвизма», в котором представлена система би- и трилингвальных визуальных сопоставительных таблиц и упражнений и методика их применения.

В исследовании экспериментально доказана эффективность предложенной методики реализации модели профессиональной подготовки. Количественный, качественный и статистический анализ позволил выявить положительную динамику в показателях компонентов готовности будущих учителей начальных классов к формированию би-и трилингвальной орфоэпической компетентности младших школьников.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, англо-русско-украинский учебный трилингвизм, система орфоэпической работы в условиях трилингвальной учебной среды, культурно-речевой шок, акустическая и артикуляционная компетенции, лингводидактическое обеспечение орфоэпической работы в условиях учебного трехязычия.

ANNOTATION

Sheremet O.V. Preparing of future teachers of primary school for orthoepic work in trilingual learning environment's conditions. – Manuscript.

Dissertation for the Candidate's degree of pedagogical sciences, speciality 13.00.04 – theory and methods of professional education. Kherson State University, Kherson, 2015.

Dissertation research is devoted to the problem of preparing of students of the specialty «Primary education» to implement of system orthoepic work in the conditions of learning English-Russian-Ukrainian trilingualism. In the research reviewed and clarified key concepts, such as: «orthoepic work in the trilingual learning environment's conditions», «culture-and-language shock», «the readiness of future teacher to orthoepic work in the educational trilingual environment», defined its components. Besides that, the thesis is the first grounded and experimentally tested model of preparing of future teachers of primary school to orthoepic work in the learning environment of multilingualism. It contains four main blocks: target, theoretical-and-methodological, informative and the evaluation unit of the educational result.

Identified, implemented, and transformed into the developed model effective organizational and pedagogical conditions of preparation of future teachers to the formation of bi - and for trilingual orthoepic competence of pupils.

During the experimental study was introduced training program of a special course and field-tested educational-methodical manual, which presents a system of bi - and for trilingual visual comparative tables and exercises and methods of their using.

The study experimentally proved the effectiveness of the proposed methods for the implementation of models of professional training. Quantitative, qualitative, and statistical analysis revealed a positive trend in the indicators of the components of readiness of future primary school teachers to the formation of bi-and for trilingual orthoepic competence of pupils.

Keywords: professional preparing, English-Russian-Ukrainian training trilingualism, the system orthoepic work in the conditions for trilingual learning environment, culture-and-language shock, acoustic and articulatory competence, linguodidactic software orthoepic work in the training environment of trilingualism.

Підписано до друку 29.09.2015 р. Формат 60x90/16.
Папір офсетний. Друк різнографія. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № 41.

Віддруковано з готових оригінал-макетів в ТОВ „Айлант”
Свідоцтво про реєстрацію ХС №1 від 20.08.2000 р.
73000, м. Херсон, пров. Пугачова, 5/20
тел.: 49-33-48.